

Diplomitöö
370352

Prof. S. Mirale
Kondaanuus
15 VII 42.
Kermm

Albert Marmor

II V.
TARTU ÜLISKOOLI
DIPLOMITEADUSKORD
15. juulil 1942
283
TARTU

Arvestab üldiselt nõudekõnet
ja võib diplomi taase saada
21. VII 42

Omavalitkuste
maksu võlgade
sissenäidmine.

1. Sissenäide korraldus	6
2. Sissenäide üldpõhised	10
3. Saoritus	13
4. Sissenäidmine	16
5. Saoritus	16
6. Arastara võlgade	17
7. Saoritus	18
8. Sissenäidmine	19
9. Arastara üleskirjutamine ja arestimine	20
10. Arastara üleskirjutamine	22
11. Saoritus	26
12. Saoritus	26
13. Saoritus	28

Diplomitöö

1A 17473

Tartu, 1942

Tartu, 1942

f) Vaidland vallasvara kuuluvuse üle	36
g) Sissenõudmise kolmandate liikute käsitsi vallasvarast	38
5. Sissejuhatus vallasvarast	41
6. Sissenõude lõpp I osa. lüü	47
1. Normistik	46
2. Saoritusorganid	10
g) Sissenõude II osa. lüü	50
1. Sissenõude korraldis lõpetamine	13
2. Sissenõude eeltingimused	16
a) Saoritusleide	16
b) Arastatava võlguke kaitse	17
3. Saoritamise leigid ja vahendid	18
4. Sissenõudmise vallasvarast	19
a) Vallasvara üleskirjutamine ja arestimine	20
b) Arastatavate mittekuuluvad esemed	22
c) Vallasvara hindamine	26
d) Arastatud vallasvara hoid	26
e) Arastatud vallasvara müük	28

	lk.
f). Vaidlused valdavas kuuluvuse üle	36
g). Sissenõudmine kolmandate isikute käes olevast valdasvarast	38
5. Sissenõudmine kinnisvarast	42
6. Sissenõude lõpploomingud	47
a) Sissenõudmise saadud raha jaotus	47
b) Maksujäuetus	49
c) Sissenõudmise kulud	50
d) Sissenõudmise lõpetamine	51

III osa.

1. Oiguskaitse	53
Kasutatud kirjandus	58

Sissejuhatus.

Kogukondlike omahaldus-ühikute — omavalitsuste — ülesandeks on hooldada kodanike tervist, haridust, sotsiaalset hoolt, heakorra, majandusliku edendamise jne. eest. Nende ülesannete teostamiseks vajavad omavalitsused, samuti kui riik, tulumuslike vahendeid. Et meie ajal kõik tulumuslikud vahendid on fikseeritavad normaalselt rahas, siis võib öelda, et oma ülesannete täitmiseks vajavad omavalitsused raha!

Moodne riik ja omavalitsused hangivad raha mitmel viisil. Nad saavad summasid varade ja ettevõtete rakenduse

1 vt. j. taabel, Eesti Riigi-Majandusajalise Põhi-probleemi, lühk 13.

tagajärgel. Nad määravad karistuse ja
 summade tasumist endi heaks (rahatriik-
 vid). Nad nõuavad rahalisi tasumisi mitme-
 suguste riigi ja omavalitsuste seaduste te-
 sunnise või vabatahtliku karitamine se-
 lert (sundtasud ehk tasumaksud). Nad
 kohustavad isikuid tasuma summatsid
 juhul, kui viimaste algatusel või huvides
 võetakse ette haldustarimeinguid (lõivud).
 Nad kohustavad nende väimule alluvad
 isikuid tasuma summatsid igasuguse
 vastutuse eelduseta, piistitades seadustes
 kohustuste tekkinise tingimused (maksud).
 Ühel või teisel viisil hangitud summatsid
 nimetatakse vastavalt riigi või omavalit-
 suse tuleks ja nende summade hanki-
 mist - tulude hankimiseks².

Seega hangivad omavalitsused ema
 ülesannete täitmiseks raha kas vara de

² Vt. J. Krabel, Sissejuhatus Finantsõiguste teadusse, lkn. 12

ja ettevõtete majandamisest tavaliotes turu-
käibe tingimustes või avalikõiguslike tulu-
dena. Maadest, metsadest, vetest ja mitme-
sugusest ettevõttest omavalitsuste poolt
saadavad tulud pole kaerajal eriti suured.
Enamajao oma tuludest hangivad kogu-
konnad maksudena s. t. avalikõiguslikul
teel.

Avalikõiguslike maksukohustuste rea-
liseerimise psühholoogilised ja sotsiaal-
psühholoogilised tingimused on aga vä-
ga ebastoodsad. lildine kaxe mida pakub
riik ja kogukond, ei ole meil aja indi-
vidualistlikult fundeeritud psüühikale
veel küllalt selgesti tajutavad. Seetõttu
ei arene ka need individuaal - kei-
ka sotsiaalpsühholoogilisi eeldusi, mis
kindlustaksid maksukohustuse seenuvaba
täitumise kohustusadinaatide poolt. Kaxe-
rhalerajatud majanduslike teotsemise

motiiv võib kodanikke väitlusele ja päikenuisole
maksukohustuste täitmise suhtes, kusjuures
maksukohustase ärguspsüühika tunnustab
kõiki teid, mis võimaldavad vabaneda maks-
ust³.

Et kindlustada avalikäigustele maksu-
lunde laekumist ja tõkestada põikemist kohus-
tuste täitmisel, on osutunud vajalikuks
asetada nende kohustuste realiseerimise kään-
kõikumistesse, mis kindlustavad selle teostami-
se. Lisaks karistusvaaktraamidele, mis mõjus-
tuvad vaid psühholoogiliselt, on osutunud
vajalikuks koguni administratiivse eriaparaadi
loomine maksuolmastikkude esiletule-
ku jälgimiseks ning maksukohustuse reali-
seerimisega seondatud administratiivsete
ülesannete täitmiseks. Kaasajal kehti-
vate ärguslike veeendumuste kohaselt
peab selle eriaparaadi ja tema teotrennise

³ Vt. J. Vaabel, Eesti Riigi Maksuandusärguse Põhi probleemid,
lk. 59; H. Conrad, Psychologie u. Besteuerung, lk. 15ff.

korraldus rajanema seadustele ning määrustele
 J.O. äigunormidele. Nii tekib maksukohustus-
 vahetordi korraldavate äigunormide kõrval, val
 mahukas kogu norme, mis korraldavad makse-
 aparraadi organisatsiooni, kompetentsi ja teot-
 semist. Nende äigunormide hulka tuleb
 arvata ka norme, mis korraldavad makse-
 summade sissehõudmist sunniviisiliselt
 juhul, kui maksukohustlane ei täida
 kohustust vabatahtlikelt seaduses määra-
 tud tähtajaks. See kord moodustab Sisse-
hõudemenetlust.⁴

⁴ 07.7. vaabel, Eesti Riigi-Maksuandmesõiguse Põhi probleemid,
 lk. 60 ja 64.

I osa.

1. Normistik.

Sissenõudemenetluse viiesandeks on määrata vastavaid akte sooritavaid organe ning vahendeid, millega akte sooritatakse.

Omaralitseste maksuvõlgade sissenõudemenetlust säti 1932 a. kehtestatud Administratiiv-sissenõudmise seadus (ASS)⁵, mida hilisemal ajal mitmel korral muudetud ja täiendatud.⁵ Kuni ASS kehtestamiseni toimis sissenõudmise administratiivkorras ex-Vene Riigi vastuvaidlemata sissenõuete seaduse (VSK) artik. II j. 1 põhjal.

ASS § 1 määratlusel nõutakse administra-

⁵ Administratiiv-sissenõudmise seadus RT 1932, 2, 15; 1932, 11, 9; 1936, 29, 189; 1937, 9, 71; 1937, 52, 466;

Liiv-korras sisse:

- 1) riigi ja omavalitsuse avalikud maksud, lüürid ja nendega seotud trahvid, viivituse- ja lisarahad ning protsendid;
- 2) muud maksud, trahvid, võlad, kahjud ja nende protsendid, mis vastavate seaduste või seaduste järgi alluvad sissenõudmisele administratiivkorras.

Seega ASS põhitihiks on riigi ja omavalitsuste tuluvõlgade sissenõudmise korraldamine.

Sellega on selle seaduse toimivus kaugelt ulatuslikum kui maksuanduse ala, kuna maksuvõlad moodustavad vaid osa, algselt väga tähtsa osa, riigi ja omavalitsuste tuluvõlgadest. Teiselt poolt korraldab see seadus peale riigi ka omavalitsuste tuluvõlgade sissenõudmist. Nii siis riirab ASS omavalitsuste maksuala vaid oma toimivuse saavaldusega.

ASS kehtijärel maksuvõlgade sissenõude alal ei ole muudest maksuseadustest

ega - normidest. ASS füntsioon riigi ja omavalitsuste maksuvõlgade sissenõudmise korraldamisel sõltub enijärgkorras selle seaduse enda § 1 esimene lõike selgesõnalisest määratlusest. Seega avalikõiguslike maksuvõlgade ja neist sõltuvate trahvide, viivitus- ja lisarahade ning protsentide sissenõudmisel tulevad kohaldamised selle seaduse normid, alenevata sellest, kas muudes normides leidub selliseid viiteid või mitte.

Maksuvõlgade sissenõudmise aluseks administratiivkorras on ASS § 1 esimene lõige. Küll aga üldab ASS § 1 teises lõikes nimetatud muude võlvõlgade administratiivkorras sissenõudmise viitelist seost vastavais seadustes.

Meie maksuseadused, vastupidi enamikule välismaade maksuseadustele, ei sisalda tavaliselt sissenõudemenetlust koraldavaid norme.

Seega ASS alustab oma normeringut seal, kus lõpeb maksuseaduste normering.⁶

⁶ vt. J. Vaabel, Eesti Riigi-Maksundusõigus Põhiprobleemid, lkr. 98 j.j.

Oma konstruktsioonilt on ASS tsiviilkohtupidamise seaduse (TKS) vastavate normide avalikõiguslikele sissenõudmisele kohastamise seadus. Temas esinevad seegi-pärsatult avalik- ja eraõiguslikud põhimõtted, mis teeb selle seaduse raskepäraseimaks kogu finantsõiguse normistikus. Eriti raskelt käsitledavad ja ebaalstarbekohased on tema viitekonstruktsioonid. Seaduse rakendamise hargneb seetõttu väga karmistlikult⁷.

ASS-ga liituvad tema täienduseks antud ja peamiselt organisatsioonilisi norme sisaldav Administratiiv-sissenõudmist teostavate omavalitsusteenijate seadus⁸ ning sissenõudmise kulusid korraldava Avalikkude maksu- ja maksutraahvivolgade sissenõudmisel võetava lisaraha seadus⁹.

⁷ vt. J. Vaabel, Sissepikatus Finantsõiguste seadusse, lkn. 80 j.

⁸ Administratiiv sissenõudmist teostavate omavalitsusteenijate seadus - RT 1936, 48, 392.

⁹ Avalikkude maksu ja maksutraahvivolgade sissenõudmisel võetava lisaraha seadus - RT 1936, 55, 472.

Määrused administratiiv-sissenõudmi-
se alal, ei esita olulist konstruktiivset
osa. Need piirduvad peamiselt organisatsiooniliste
küsimustega¹⁰.

2. Sooritusorganid.

Omavalitsuste maksiivõlgade sissenõud-
mist administratiivkorras teostavad oma-
valitsused oma ringkonnas oma ametnik-
kude kaudu (ASS §4). Administratiiv-sisse-
nõudmist teostavate omavalitsusteenijate
seaduse §1 põhjal määravad linna- ja vald-
valitsused sissenõudmise teostajaks kas
valitud või määratud omavalitsusteenijad.
Määrused kuuluvad maakonna valades
linnades Sisedirektori või Omavalitsuste
Osakonna juhataja kinnitamisele ja maa-
kondlike alluvusega linnades ning valdades
vastava maavanema kinnitamisele (ASTOTS §2).
Sissenõudmist teostavad omavalitsusteenijad

¹⁰ vt. J. Vaabel, Sissejuhatus Prantsusriigi seadusse, lk. 81.

11

administratiiv-sissenõudmise teostamise alal
alluvad otseselt linnades linnapeale, val-
dades vallavanemale (ASJOTS §3). Õigus anda
juhtnõude administratiiv-sissenõudmise alal
kõigile administratiiv-sissenõudmist teostavale
omavalitsusteenijale - kuulub Sisedirektoo-
riumi omavalitsuste osakonna juhatajale,
kuna vallaomavalitsuste teenijale võivad
neid juhtnõude anda ka maavanemad (AS
JOTS §4). Maavanematele kuulub ka õigus
vallaomavalitsuste teenijaid sissenõudmise
teostamisest kõrvaldada ja distsiplinaar- või
kriminaalkorras vastutusele võtmist alustada,
kui ametuue tegevuses administratiiv-sisse-
nõudmise alal esineb rikkumisi. Sama õigus
linnaomavalitsuste teenijate suhtes on
Sisidirektoriumi omavalitsuste osak. juha-
tajal (ASJOTS §5). Ülemaht teenistusvalvet
sissenõudmist teostavate omavalitsusteeni-
jate üle teostab sisedirektor. Sisedirek-

torile kuulub ka ärgus administratiiv-
sissenäidnuse teostamisest kõrvaldatud oma-
valitsusteeni ja sildse omavalitsuse teenuste-
stest vabastamiseks, kui ühenduses tegevuse-
ga administratiiv-sissenäidnuse alal on
ilmnenud ameturke kõlbmatust omavalit-
suse teenistuseks (ASTOTS §6).

Sissenäidnust teostavad ametnikud,
kui nad ei kannu ametlikku vormi-
riiet, peavad amettalituste juures kand-
ma Sisdirektori poolt kiinnitatud rüüa-
märki (ASS §5).

II osa.

1. Sissenõude korraldus.

Jähtajaks tasumata jäänud maks loetakse maksuvõlaks ning kuulub administratiivkorras sissenõudmisele ühes trahvide, viivituse- ja lisaraha ning protsentidega. Sissenõudemenetluse algatajaks ja sissenõudmist korraldavaks ametiseks on maksu määranud ametis.

Administratiiv-sissenõudmise teostamiseks asub sissenõude ametnik ainult sissenõudmist korraldava ametise (edaspidi: sissenõudja) kirjalikul korraldusel.

Seega sissenõudmisele asumiseks on vajalik õigustatud haldusametise vormiline korraldus. Sissenõude korraldise vormielementidena näeb ASS § 9 ette ~~and~~

peale kirjaliikmise veel, et korraldis
 oleks antud eraldi iga üksiku maksu-
 võlglaste kohta, et korraldises oleks mär-
 gitud kelle poolt, kellele ja mis aja eest
 maks määratud, selle seaduslik alus
 administratiivkorras sissenõudmiseks,
 maksumäär (ASS-is terminoloogiliselt vigane
 maksimumäär) ja kuhu tuleb maksta sissenõu-
 tar summa, samuti viivitusprotsent ja
 lisatasu, kui need võetakse, ja märkus, et
 maksuvõlglane ei ole vabatahtlikult õren-
 danud oma maksuvõlga määratud täht-
 ajaks.

Kuna vormilised korraldised ei varda
 toimuvust ainult siis, kui nad oma vormi-
 koostises sisaldavad seaduses määratud
 vormielemente, peab sissenõudev ametnik, ASS
 § 11 nõudel, enne sissenõudmisele asumist
 kontrollima, kas saadud korraldis on eri-
 tatud seaduslikul alusel. Vastasel korral

saadab ta sissenõude korraldise asutisele tagasi, näidates põhjused, mis ei võimalda korraldise täitmist. Ka maksuvõlglasel on õigus kontrollida sissenõude korraldise seaduspärasust, milleks ta ASS § 9 põhjal võib nõuda sissenõudmist korraldava asutise kirjalikku näitanust.

Kui nõudmine, s.o. sissenõude korraldis, on esitatud seaduslikul alusel, siis sissenõude ametnik peab aruma võla sissenõudmisele. Sissenõudva ametniku väimkonda ei kuulu otsustamine, kas võla summa, mille sissenõudmist administratiiv korras on nõutud, on vastava asutise poolt õieti ja seaduspäraselt määratud (R.o. 8/32).

Samuti sissenõude ametnik ei lahenda ka küsimust kas isik, kelle käest maksuvõlga nõutakse, on vastutav nende võlgade eest või mitte. Selle küsimuse lahendamise kuulub asutisele, kelle korraldisel

ametnik maksuvõla sissenõudmist tei-
metab." Maksuvõlga administratiivkorras
sissenõudes ei saa sissenõudes ametnik ar-
vata maksuvõlguikaks ka teist isikut,
kui vastava asutise poolt korraldisega
on arvatud¹².

2. Sissenõude ulataminejad.

a) Soorituseteade.

Kontrollitud sissenõudja ametise sisse-
nõude korraldisel ja leidnud, et korraldis
on tehtud seaduslikul alusel, s.o. võlg kuul-
ub administratiiv korras sissenõutavate
lõike, ning korraldis ise on vormikohane
ja antud kompetentse asutise või amet-
niku poolt, asub sissenõudes ametnik
võla sissenõudmisele, saates võlguikule
soorituseteade või eitades sissenõude korral-
disel. Täitumisele kuuluva nõudmine eitatakse

¹¹ Vt. Riigikohtu Adm. t. 194/I-27.

¹² Vt. Riigikohtu Adm. t. 403/I-27.

võlgnikule või ta seaduslikule esindajale
 ta elukohas või ettevõtte asukohas ette-
 panekeuga tasuda võlajumma või esitada
 vastav tõend võla tasumise kohta. Sisse-
 nõutava võlajumma vabatahtlikult tä-
 sumiseks pihatab sissenõudja ametnik võlg-
 lase asutisse, kust nõudmine saadetakse, ehk
 Eesti Panga osakonda või posti asutisse raha
 ärasaatamiseks. Sissenõudja ametnik võtab
 ka ise raha vastu, kui maksetar summa
 on alla 500.- Rub. Maksevõla vabataht-
 likult tasumiseks antakse tähtaega
 kuni ühe kuuini. Võlgniku või ta sea-
 dusliku esindaja äraolekul alalisest
 elukohast jäetakse ta kodustel kirjalik
 teadaanne sama tähtaja määramisega
 võla vabatahtlikult tasumiseks (AS§§ 12, 22).

b) Äraoleva võlgniku kohta.

Kui sooritus teate kättesaamine võlg-
 nikule eeltoodud viisil on võimata, ta
 elukoha teadmatus tõttu, siis peab sisse-

nõudja, ASS § 22 otsese viite põhjal, ära-
oleva võlgniku kaitsi korraldamiseks
JKS § 967¹ - 967¹³ järgi pakema eloleva
täitmise kohta kohut määrata nõude
sooritamiseks kostja, s.o. võlgniku, hu-
vide kaitsjat. Selline kaitsja arendab
võlgniku kõigis taimustes, mis seotud
sooritamisega, ja peab olema valvel kost-
ja huvide eest.

Tavaliselt määratakse kohtu
poolt äraoleva võlgniku huvide kaits-
jaks advokaat, kohtuametli kandidaat
jne. Kaitsmisega seoses olevad kulud
tasutakse võlgniku varast.

3. Sooritamise liigid ja vahendid.

Sooritusstaiimingud võivad olla sihtitud nii
isiku kui ka varanduse vastu. Sissenõude-
menetluse sooritusstaiimingud on suunatud
peamiselt just varanduse vastu, kuna isik-
likest vahendest ASS tunneb ainult

keelde riigi piiridest lahkumise kohta piiri sulgemisega võlgnikule ja temale välispassi mitteandmisel (A.S.S § 66). Isegi vastu sihituks võib arvata ka sissenõude rahuldamiseks vahendite leidmisel ettevõetavaid täiminguid. Sisuliselt aga heedki on seoses varanduslikkude huvidega.

Üldiselt võiks liigitada sooritamise vahendeid: 1/ sissenõude pööramine võlgniku vallasvarale ja 2/ sissenõude pööramine võlgniku kinnisvarale.

4. Sissenõudmine vallasvarast.

Vallasvara on tähtsamad esemed, millele eelkõige pööratakse sooritus kohustuste sissenõudmisel.

Teatavasti vallasasjad (res mobiles) on sellised asjad, mis võivad ise ühest ruumist teise liikuda või mida võib ühest ruumist teise paigutada ilma

hendiomadust muutmata. Siia kuuluvad ka kõik n. n. kehatud ärgused (res in corporales), nagu aktsiad, obligatsioonid jne.

a). Vallasvara üleskirjutamine ja arestimine.

Vallasvara sissenõudmise objektiks võtmine toimub kindreegliina peale seda, kui maksuvõlgur soorituslehes märgitud või nõude esitamisel antud tähtaja jooksul, pole vabatahtlikult võlga tasunud ega esita sissenõudvale ametnikule sellekohast kriitikut. Tähtaja möödumisel arub sissenõudva ameturik sundsissenõudmisele võlguriku vara arestimisega (ASS § 24).

Sellest reeglist erandina võib vara arestida ka kohe, ilma ootamisajata, kui: 1/ on karta, et vara, millest saaks nõuda sisse võlga, ootamisaja jooksul kõrvaldatakse (ASS § 23); 2/ kui võlgur nõude esitamisel keeldub võla tasumisest ja 3/ juhul kui vallasvara on kiirelt riknev. Varu arust

teostatakse vara üleskirjutamisega. Üleskirjutamist toimetatakse üldjuhuldes TKS §§ 980-993 sättete kohaselt, mõningate eranditega, mis ASS ettenähtud (ASS § 25).

Üleskirjutamisel sissenõude ametnik eraldab ja nummurdab vallasvarad ja koostab neist täpse nimestiku. Nimestik peab sisaldama: 1) arestitud esemetele pandud märgiste numbreid; 2) iga arestitud eseme nimetust ja kirjeldust ning vajaduse korral nende kaalu, mõõtu või arvu. Nimestiku peab sissenõude ametnik nõõrima ja pitseerima. Üleskirjutamist nimekirjas või protokolliis peab täheendatama ka üleskirjutamisaja algus ja lõpp. Samas protokolliis tulevad märkida veel kõik ettevõetud toimingud, võlgniku ja kolmandate isikute avaldused nende kuuluvate õiguste suhtes üleskirjutatud asjadele ja üleskirjutaja märkused, miks ei ole arvestatud neid avaldusi. Protokolliis kirjutavad alla juuresolev võlg-

nik ja üleskirjutamisest teostav s.o sisse-
nõudev ametnik. Võlgniku antakse ka
soovre ära kirja protokollist. Võlgniku ära-
olek ei takista vara arestimist (ASS § 25).
Kui võlgniku ei ole kohal või kui ei avata vaba-
tahtlikult hoiupaiku, kus arestitav vara
varjul, on sissenõudval ametnikul õigus
avada lukustatud ukse, ruumi ja meid hoiu-
paiku. Nende toiminguete juurde kutsutakse
2 tunnistajat, kes ka kirjutavad alla koost-
atavale aktile. Tunnistajad on kohestatud
õnnuma kriminaalkaristuse ohvardsel (ASS
§ 42).

b) Arestimisde mittekuuluvad esemed.

Mõned vallasvara liigid on seadusega
eesärgustatud seisukorda asetatud ega kuulu
üldse arestimisele ja üleskirjutamisele.

ASS § 28 viitel ei kuulu administratiiv-sisse-
nõudmise korral arestimisele ega üleskirjuta-
misele JKS § 973 nimetatud asjad. Samuti
kohaldatakse üleskirjutamisel sama seaduse

§§ 974, 975 ja 1842 ühes märkusega.

Sellised, mittearsti-tavara varasid, loetleb JKS kolm kategooriat:

1) asjad, mis võlgnikule enesele või ta perekonnaliigetele elamiseks on hädavajalikud, nagu kantavad riided, pesu, söögi-
hüüed, woodid, teide tagavarad ja need ühe
kuu tarvide ulatuses, perekondlikud pa-
berid jne.;

2) asjad, mis vajalikud isiklikeks
igapäevaseks tegevuseks võlgnikule enesele
ta elukutse, tegevuse, käsitöö või töös-
tuse alal (lihidalt: tootmisvahendid) nei-
võrd, kui nende asjade hinnatud kõgu-
väärtus ei ületa 500.- Rlt.; samuti kuulub
süü asja põllumajanduslikest inventarist,
mis piiritletud ~~ra~~ n. n. raudvara häduse-
ga (RT 1931, 105);

3) kinnisvara päraldised jt. asjad, mis
ilma, et nad oleksid kinnisaja olemised
osad, on määratud peajä majandus-

liiknude tarvete teeninisteks ja on pea-
 asjaga sellele viiesandile vastavas muuni-
 lises vahekorras. Nait. maja p[er]aldisteks
 loetakse v[ot]med, ukseid, aknad, lused
 jne. Need enmed moodustavad koos kinnis-
 asjaga terviku ja neid ei saa arestida ja
 m[uu]ialahes kinnisasjast.

Eelneised, JKS i[ks]ikajalikeult loenda-
 tud, esimese ja kolmanda kategooria vallas-
 varad ei kuulu ka administratiiv korras
 sissen[eu]udmise teostamisel mingil juhul arest-
 tinisele. Teise kategooriasse kuuluvad vallas-
 asjad v[oi]b aga omavalituste maksuv[ol]ga-
 de ning neilt m[aa]ratud viivituse- ja lisa-
 rahade ning trahvide sissen[eu]udmiseks arest-
 tida. Kuid juhul, kui t[aa]hendatud vallas-
 vara arestinise ja m[uu]ine, v[oi]ks h[aa]vitada
 v[ol]guke majapidamise v[oi] v[ee] selle [a]ärnisse
 raskusse, maksu sissen[eu]udmist korraldab linna-
 v[oi] vallavalitus v[oi]b liikata edasi sisse-
 n[eu]udmisele kuuluvate maksuv[ol]gade, viivituse-

ja lisarahade sissenõudmise (ASS §29)

Lisaks eeltoodule loetleb kehtiv õigus veel kategooria vallasvara, mida võib arestida ainult tingimusel, kui võlgnikul muud vara ei ole. Need on: 1) põllutööriistad, masinad ja igasugused muud põllumajapidamiseks tarvilikud riistad; 2) töö ja kodulaomad; 3) teravilja ja teiste maasaaduste tagavarad, mis tarvilikud inimeste ja tööloomade toitumiseks kui see läikeseeni.

Sissenõudmiseks arestitakse ainult niipalju vara, et selle müügis hinnatud väärtusega kattub võlgsuuna. Sejuures ei või arestimisel lahutada asju, mis ei ole jagatavad või mis seetõttu langeksid väärtuses. Võlgnikul on ka õigus nõuda, et eileskirjutamisel jääksid arestimata mõned asjad, kui teised hindamise järgi kehtlaldaselt kindlustavad võla sissenõudmise (ASS §26). Vara jääb arestimata ka sel juhul, kui on selgesti näha, et

Sisshäändmise kulud ületavad müügist saadava summa (ASS § 30).

c). Vallasvara hindamine.

Hindamine toimub ühel ajal vallasvara arstimise ja üleskirjutamisega (ASS § 44). Hinna määrab üleskirjutav ametnik, kes vajaduse korral, või ka võlgnikke soovil, võib kutsuda juurde asjätundjaid (§ 45). Asjätundjad saavad hindamuse eest tasu (TKS § 1006). Isikud, keda kututakse hindajateks, langevad selle kohustuse täitmisest kõvalhoidmise eest karistuse alla (TKS §§ 1004, 1005).

Vara hindamisel võetakse aluseks keskmise hinne, kaupade juures ka käepärast olevad arved (ASS § 46).

d). Arestitud vallasvara hoid.

Üldreeglina ei saa arestitud varandust kohe müüa, vaid see tuleb kuni oksjoni jätta hoida. Hoidjaks on tavaliselt võlg-

nik, kellel ei ole õigust mõjusa põhjuse-
ta kuuluda hoivule võtust. Kui aga
sissenõudval ametnikul tekib kahtlus,
et võlgurik toimetas kõrvale arestitud
vara, või kui võlgurike ei ole kohal,
siis võib asju anda hoivule ka kõrva-
listele isikutele, paigutada teistesse
ruumidesse või viia hoivule ametnikusse
(ASS § 47).

Varahoidjaks ei või määrata:

- 1) isikuid, kes raduse järgi ei või olla
tunnistajaks;
- 2) sissenõudva ametniku abikaasat ja
ehimele ning teise astme sugulasi
ning hoivulasi (ASS § 48).

Varahoidjalt võetakse allkiri riies
hoiatusega, et ta vastutab varanduse
omastamise eest nagu võõra vara omas-
tamise või võõrandamise eest. Hoiduri-
ks usaldatud vara kasutamine on kee-
latud. Kui aja äga on jäetud võlguri-

ku hoida, võib ta neid tarvitada en-
diselt, kui sealäbi teenduvall ei väheene
asjade väärtus. Hoidmise eest maksetakse
seaduses ettenähtud suuruses taksu. Oma-
nik hoidmise eest taksu ei saa (ASS§§50,
52; JK§§ 1015-1020).

Sisshoidur ametnik on kohustatud
hoiduma, et vara hindamisest ja hoiule-
andmisest tekkinud kulud ei ületaks
25% selle väärtusest (ASS§51)

e). Arestitud vallasvara müük.

Vallasvara üleskirjutamise, hindamise
ja hoiuleandmise järel, arestitud asjad
määratakse müügile enampakkumise (oks-
joni) teel. Tavaliselt toimub oksjon vara
anupaigas või hoiukohas. Kergesti ja
suurema kuluta transporteeritavad
asjad võib enampakkumisel müüa
ka sisshoidva ametniku ametkohas või
eraldi selleks määratud ruumis, kui

seega loodetakse saada kõrgemat hinda (a§§§§§§).

Avaliku müügi tähtaeg määratakse JkS §§ 1027 ja 1028 ettenähtud korras sise- händva ametuiku poolt, silmaspidades va- randuse suurust ja omadust, mitte enne seitset päeva ja mitte hiljem kuue nädala möödumisest arvates varanduse üleskirju- tanise ja hindamise lõpetamise päevast. Kiirelt rikkiminevad asjad või niisuguse- sed, mis nõuavad vara väärtusele mitte vastavaid suuri hoivukulusid, võidakse määrata müügi lo lähema aja jooksul.

Ehampakkumise, s. o. oksjoni, koha, aja, varanduse valdaja ja vara hinde peal sisehändva ametuik üldiseks tead- miseks avaldama kuulutustes, mis üles- panemiseks saadetakse käidavatesse koh- tadesse, ametomküstesse ja müügi kohale. Sellised kuulutused peavad olema väga-

pandud hiljemalt seitse päeva enne
 oksjonit, kiirelt rikkiminevate ja suuri
 hoivu kulusid nõudvate asjade müügi korral
 vähemalt päev enne müüki. Kui vara hin-
 natud väärtus ületab 100.- Rll., siis
 tuleb kuulutuse publikatsioonile toostada
 ka ühes kohtakuulutuste jaoks määrat-
 tud eraajalehes, jühul aga kui vara
 hinde väärtus ületab 300.- Rll. tuleb
 kuulutus avaldada eraajalehes ja
 Ametlikus Teatajas. Samuti toimetakse
 enampakkumise äramuutmisel või
 uue määramisel. Volguix võib ka omal
 kulul mahutada kuulutusi ajalehtedesse.
 (ASS § 54, JKS §§ 1030-1032, 1035 ja 1039).

Müük enampakkumisel toimub
 ASS § 56 viitel JKS §§ 1046-1050 ja 1052 -
 1056 ettenähtud korras. Selle korra
 kohaselt suundmüüki võib toimetada
 äripäevadel kl. 9- kl. 18-ni. Müüki mida

ühel päeval ei suudetud lõpule viia, jätkatakse järgnevatel päevadel keegi lõpuni. Selleks, et oksjonit alata, peab olema ilmunud (2) kaks pakkujat. Kui pole väljapakkujate alguseks ilmunud ühtki ostjat, või kui ilmub üks, siis peab pakkujast toimetav ametnik ootama ostjaid vähemalt kaks tundi (RT 1925, 197/198). Kui siis on ilmunud vaid üks ostja, siis on sel õigus, hinnatud summale juurdepakkuedes, osta müüda varasvara.

Pakkujatest võivad osa võtta isikud, kellede teovõime varanduse suhtes on kibrendamata. Vara üleskirjutaja või selle müüja oksjonil, s.o. sissenõude ametnik, samuti võlgnik ise või ta eestkostja või volinik ei või võtta osa enampakkumist (AS § 57). Kõik õigustatud isikud (ka sissenõudja), kes

soovivad pakkuamisest osa võtta, peavad müüki taimevõrre ametnikule end teatama. See kannab pakkuamisest osavõtjad erilehele enam pakkuamislehele või päevikusse.

Pakkumine algab reega, et müüki taimevõrre ametnik näitab ja nimetab eseme ning hindab ja küsib, kes pakub juurde. Pakkumine kestab, kuni eritakse juurdepakkujate hindamise hindadele. Juurdepakkujate lõppedes kordab müüja kolm korda sõnu „kas keegi ei paku rohkem?“ Kui juurde ei pakuta lööb vasaraga ning sellest momendist on lõppenud pakkumine. Müüdivad asjad jäävad kõrgeima hinna pakkujale. Viimane juurdepakkuja peab seejärel kohe maksma ühe viiendikku tema poolt pakutud viimasest hinnast. Järelejääva summa on ta kohustatud taguma sularahas hiljemalt järg-

neva päeva kella 12-ks. Asja hinnata
 taxumitega on ostja lõplikult pak-
 kumisel arvestatud asja omanik, degi teis,
 kui selgub, et asi ei olnudki võlgni-
 ku oma, oli varastatud jne. Sel juhul
 antakse vaid müügist saadud raha
 õigele omanikule. Seda meidugi juhul,
 kui oksjonit ei tühistata ebaõnnestunud
 pärast oksjoni korraldamise või oksjo-
 ni äpardumise tõttu.

Kirjandusliku, muusikalise, kunsti
 või päevapilditeose omandamine oksjonilt
 ei anna ostjale autoriõigust selle teose
 peale. Käsitöölised, mis kirjastamiseks
 omandatud, samuti nende trükiõigus,
 müüakse ainult kohustusega täita kõik
 lepingud, mis nende eelneva omanikuga
 sõlmitud (ASS § 58; TKS §§ 1040, 1042).

Protsumidipaberid, aktsiivid, obli-
 gatsioonid ning teisi väärtpaberid võib

oksjonil müüa kuni 25% alla nende ni-
 mishinna või hinna mis avaldatud
 Ametlikus teatajas nende paberite panti-
 miseks. Kui enampakku misel ei leidu
 ostjaid selle hinnaga, siis saadetakse
 väärtpaberid börsikomiteele müümi-
 seks vaba hinnaga. Kui enampakku-
 misel peab väärtpaberite omanikele-
 võlguikule võimaldatama võoran-
 dada neid enese korraldusele eelpool
 täheandatud hinnaga, tingimused, et
 müügist saadud summa enne paberite
 väljaandmist deponeeritaks Eesti Panga
 osakonda sissenõudmist korraldava
 ametise arvele (ASS § 64). Väärtpaberite
 ja pantkirjade müümisel annavad
 sissenõudvad ametnikud ostjale tar-
 vilikud tõendid nende paberite müte
 omanike nimede nimberkirjutamiseks
 (ASS § 65).

Äpardanuks s.o. milte korde läinuks
 loetakse müük enam pakumisel: 1) kui
 ei ilmunud pakkujaid; 2) kui keegi ilmu-
 nutest ei paku üle hinnastuse ning
 3) kui ostja ei tase järgneva päeva
 kl. 12-ks lõplikult ostuhinda. Neil
 juhtudel (s.o. oksjoni äpardumise korral)
 määratakse uus oksjoni tähtaeg (ASS
 §60, JK §1062).

Teistkordsel müügil võib vara
 müüa ka alla hinnatud väärtuse,
 kusjuures pakumist alatakse tavali-
 selt poolst hindesummast.

Asjad, millele ei leidu ostjat ka-
 hel enam pakumisel, antakse võlg-
 nikule tagasi, kui makse sissenõud-
 mist korraldava asutis ei soovi neid
 jätta endale hinnatud summa eest
 (ASS §63). Vara tagasiandmine võlgni-
 kule ei takista uut sissenõudmist

alustamist ning isegi sama varanduse arestimist.

Ajast huvitatud isikute kaebusel oksjon võidakse tihendada eelaraduspärase teinimise tõttu. Mõnikord pakkuemisel loetakse tihiseks ka sel juhul, kui arjad oksjoni arst isik, kes ei ole olnud õigustatud pakkuemisest osa võtma (ASS§61). Tihendamise juhul korraldatakse uus oksjon olnud oksjoni asemel.

f). Vaidlused vallasvara kuuluvuse üle.

Üldreeglina on sisenoüde ametnik koostatud kõik (sisenoüdumiseks vajalike) vallasvara, mis on võlguiku valdusel üles kirjutama. Ainult sisenoüdumisel ühelt abikaasalt peab sisenoüde ametnik ASS§33 ettekirjutusel teineta üleskirjutamist ja müüki, silmaspidades vastavate tsiviilseaduste eeskirju abikaasade vara vahetamise kohta. Vaidlused

vallasvara mittekuuluvuse kohta võlgnikule, vaid mõnele teisele osikule, ei kuulu lahendamisele sissenõudva ametniku poolt, vaid kompetentse kohtu kaudu. Isik, kes leiab, et temale kuulub mõnetu-
gune ärgus võlgniku valduses oleva üleskirjutatud vara või selle osa peale, peab selle vara avaliku müügi või müü-
git saadud raha väljaandmise ära-
hoidmises, eritama hagi arestinise
koha kohtus ühiselt võlgniku ja sisse-
nõudja asutise vastu (A.S.S § 43). Kui aga
siiski võlgnikule mittekuuluv vallasva-
ra müüdi enam pakkujail, siis ei saa
vastavalt tsiviilkohtupidamise korrale,
seda müüki enam tühistada vaid
omalik saab ainult müügist saadud
raha üdale.

Vallasvara-kaasomand, kus ühens
omakikuks on võlgnik, kirjutatakse

üles ja müüakse nagu oleks see võlg-
niku vara territoriaalselt, ainult selle va-
hega, et sissenõudja kaheks arvatakse
proportsionaalselt müügihinnast võlg-
niku osa.

g). Sissenõudmise kolmandate isikute
käs olevast vallasvarast.

Võlgniku vallasvara, mis on kolman-
date isikute valduses, arvestatakse ja kirju-
tatatakse üles üldises korras mõningate ul-
toimingutega ja eriaevustega.

Isikult või omaliste jähakalt,
kellede käs või hoold on maksuvõlglastele
kuuluvad asjad või muud varad, võetakse
allkirjad, millega nad deklareerivad millised
on need asjad või varad ja kohustuvad need
väljaandma sundsissenõude summa ulatuses
mitte võlgnikule vaid sissenõudvale amet-
nikule. Samas korras võetakse välja ka
kolmandatelt isikutelt võlgniku kapi-

talid ja perioodiliselt saadavad summad ning tased (ASS §37).

Arestis või isik, kes keeldub andmast allkirja, või annab valeandmeid tema käes olevate võlgurite varade või rahasummade või temalt saadavate perioodiliste tasude kohta, või annab välja võlguritele arestitud vallasvara või rahasummad, vastutab seetõttu seamata jäätud summade eest kahekordselt (ASS §38).

Vähe erinev kord on sooritusse pööranisel võlgurite palgale jne. see-
sugusele tulule.

Palgast, pensionist jt. seesugustest tähtajalistest tuludest sissenõudmisel, toimetas võlgurite vahendite ülemus, tööandja jne., seesuguste tasude maksmise korral, mahaarvamisi võla kalluks TKS §1086 ettenähtud määral. Et võlguril

jäiiks võimalus ennast ja perekonda.
 lüalpidada on kinnipidamise normid
 olevad palga suurest ja võlgude
 perekondlikust seisundist. Kui 500.- Rbl.
 aastapalga juures peetakse kinni valla-
 listel üks kolmandik palgast, kui aga
 üks on abielus või lask, kuid tal on
 lapsed - üks neljandik saadavast
 summast. Aastapalgalistel 500-1000.-Rbl.
 on vastavad arvud kaksviieskümmend ja
 ükskolmandik, ning aastapalgalistel üle
 1000.- Rbl. vastavalt $\frac{1}{2}$ ja $\frac{2}{5}$. Ka päeva-
 palgalistelt on prantsis lubatud samal
 alusel võla katteks summade kinnipida-
 must.

Kui võlgude naisel või lastel on
 nende lüalpidamiseks kehtaldane oma
 varandus, või kui nad ise saavad eraldi
 mehest või isast summe, siis loetakse
 palgast mahaarvust samal alusel valka-

listega ja nendega kel ei ole lapsi.

ASS § 32 põhjal ei kuulu maknevõlga de kattes kinduipidamiseks:

1) pensionid, toetusrahad ja muud summad, mis määratud vastavate seadustega õukustest puhul kannatanud töölistele ja nende perekonnaliigetele Tööstusliku töö seaduse alusel;

2) sõja- ja tööpuuduste pensionid;

3) õppestipendiumid;

4) surma ja siinuituse puhul määratud toetused ja lasteabinahad;

5) summad, mis on ametivõle antud ametivõitude jaoks n. n. sõides- ja päevarahad;

6) tööpuuduse juhtudel tööpuuduse all kannatavatele töölistele, n. n. hädaabi töödeest, makstav toetus.

ASS § 31 määratlusel ei või samuti arvestada alimente, mis võlgnikule enesele määratud kohtuotsusega, samuti ka

teisi perioodilisi summasid, mis võlgurid saab teetuseina sihtkapitalidest, heategevailt asutusilt jne., kui need summad on määratud ka enese, abikaasa või laste ülalpidamiseks ning ei ületa 40.- Rbl. 12ku kohta kuus. Summadest, mis ületavad selle normi, taimeletakse kinnipidamist üldises korras. Harilikud, s. o. väljateenitud aja eest maksetarvad pensionid, kuuluvad kinnipidamisele. Ka surnud ametnike leske maksetarvast pensionist võidakse kinnipidada reigi või omavalitsuse võlgade kalliks kolmas osa, ~~leske~~ kui surnud ametnikust ei jäänud järel varandust (ASS § 35 ja TKS § 1088).

5. Sissenõudamine kinnisvarast.

Sissenõudmisele võlgurike kinnisvarast arutakse ainult siis, kui ei ole vallasvara või sissetulekuid, millest võiks täielikult katta võlasumma (ASS § 16).

Kinnisvaradele sissenõudmise pööramise, üleskirjutamise, hindamise ja müügisuhtes on üldiselt kehtivad samad normid, mis rallasvarade suhteski. Kuid arvestades kinnisvarade kohta kehtivat hüpoteegilist korda ja nende suuremat väärtust, esineb nendele sissenõudmise pööramisel teatavaid erinevusi.

Sissenõudmist kinnisvarast, kinnisvara üleskirjutamist ja hindamist loetakse JKS §§ 1845-1864 eeskirjade järgi ASS ettenähtud eranditega (ASS § 18).

Sissenõudmise pööramisel kinnisvarale on sissenõudev ametnik kohustatud pöörduma kinnistusameti poole kinnistusraamatuisse keelumärkuse sissekandmiseks Notariaal seaduse § 316 punkt 4 põhjal (ASS § 17). Kinnistusamet viivitamatult peale sissenõudvalt ametnikult teate saamist, saadab viimasele vähivõlde kinnistus-

registrit, et sissenõude ametnik teaks
 kinnistvara koosseisu ja kinnistvaral la-
 suvara kohustusi. Kui võlgnik kahe
 hädala jaoksul pärast sooritus teate
 saamist ei lasu võlga, siis sissenõude
 ametnik saadab teadoande kinnistra-
 rale sissenõude pöörakisest ka kõigile
 hipotekaarsele kreditoridele kellede
 elukohad on teada.

Vabatahtlikuks maksuvõla taru-
 miseks antud tähtaja möödumisel,
 seldusel, et võlg pole tasutud, asub
 sissenõudev ametnik kinnistvara aresti-
 misle ja üleskirjutamisele.

Kinnistvara kirjutatakse üles selles
 koosseisus, milles ta on ära tähendatud
 kinnistusraamatus. Üleskirjutuse nimestikku
 märgitakse peale ~~peale~~ sissenõudumise
 aluse, koht kus kinnistvara asub, mil-
 lest ta koosneb, kinnistvara seaduslik

hinne jne. üleskirjutuse nimetikkude
 kantakse ka kõik vallavarade, mida
 ei saa eraldada üleskirjutata vast
 kiinnisvarast oma otstarbe tõttu või
 tsiviilseaduste eeskirjade järgi. Võlg-
 nik peab üleskirjutamisel esitama
 dokumendid, plaanid ja üldse kõik
 andmed, milledega saab kindlaks teha
 üleskirjutatava kiinnisvara ulatavust
 ja võlgniku õigust nende peale.

Kiinnisvara hinna kindlaks mää-
 ramisel võtab sissenõudes ametnik alu-
 seks: 1) linnas, samuti maal ärikäitiste
 hindamisel, kohaliku omavalitsuse
 poolt maksustamise aluseks võetud
 viimase hinne, mis on tehtud kõnes-
 oleva kiinnisvara kohta enne sellele
 sissenõudmise pööranust. Nimetatud
 hinne puudumisel aga - kohaliku oma-
 valitsuse poolt maksustamise aluseks

võetud viimase aasta puhastule korru-
tatult $16\frac{2}{3}$; 2/3 maal arvate muude kinnis-
varade hindamisel võetakse aluseks - nende
hinne puhtakorruublades, mis arvuta-
takse ümber kehtivasse väeringusse võin-
di alusel, mille määrab kohtudirektor
kokkuleppel põllutöö- ja majandusdirek-
toritega.

Kui sissenõudv ametnik ei saa
kinnisvara hinnata seetõttu, et selle
kohta ei leidu vastavates ametian-
listes eluainetatud andmeid, siis
toimetavad selle kinnisvara hindamist
asjatundjad. Asjatundjad kutsutakse
hindamise juurde ka siis, kui seda
nõuavad sissenõudja, võlgnik või heipo-
teegi võlaksaldaja (ASS § 18 teine lõige).

Üleskirjutamise ja hindamise akt
esitatakse ringkonnakohtu esimehele
vastavate korralduste tegeviseks kinnis-

vara müümiseks (ASS § 18 kolmas lõige).
Kinnisvara müüki enampakkumisel for-
metab kohtutäitur JKs vastavate eeskirjade
kohaselt.

Üleskirjutatud kinnisvara jääb avalike
müügini võlgurite valdusse (ASS § 19).

Sissenõude pööramine kinnistatud
laevale toimub samasuguselt sissenõuetlo
kinnisvarast eranditega, mis ette nähtud
Laeva kinnituseaduses (ASS § 20).

Kui kinnisvarale on kohtutäitur juba
varem eravõlgade ~~sisu~~ katteks pööranud
hõudmise või kui kohus on kinnisvara
juba määranud müügil, siis saadetakse
sissenõude hõnaldis edasi kas kohtutäi-
turile või kohtule arvesse võtmiseks saadud
summa järgmisel (ASS § 21 ja JKs § 1890).

6. Sissenõude lõpptingimused.

a) Sissenõudmisel saadud raha jaotus.

Kui sissenõudmine toimus eihel ajal
(ASS § 40).

samalt erikult mitme nõude korraldise järgi; siis jaotab sissenõuderi ametnik saadud summa sissenõudjate vahel ning ülejäägi annab tagasi võlgnikule.

Kui saadud rahast ei jätku aga kõigi nõude rahuldamiseks, siis sissenõuderi ametnik, mahaarvates sissenõudmisega seoses alused kulud, jagab saadud summa nõudjate vahel proportsionaalselt võlgade summale (ASS § 4i esimene lõige).

Kui ühel ajal samalt erikult teostavad administratiiv-sissenõudmisel mitu sissenõudmist teostavat ametnikku, siis toimetas müüki ja jagab raha see ametnik, kes kõige enne arstitud vara (ASS § 4i teine lõige).

Kui enne sissenõudmisde aruandmist administratiivkonnas on võlglaste kõik vara arstitud eravõlgade katteris kohtutäitur poolt - teostab müüki ja raha jaotamist kohtutäitur JK § 1214 ja järgneva konnas (ASS § 40).

Kinnisvara müügist saadud rahakum-
mad jaotab mitme kreditori olemasoleval
ringkonna kohas JK § 1890 loetletud järje-
korras, kusjuures peale soorituskulude, reigi
ja omavalituste kasuks määratud avalik-
õiguslikud maksuvõlad kuuluvad rahul-
damisele esimeses järjekorras.

Sissenõudmisel saadud rahakummad
peab sissenõudja ametnik andma edasi vas-
tavalt kassasse või saatma postiga sisse-
nõudjale, linnas samal või hiljemalt järg-
misel tööpäeval, maal hiljemalt ühe
nädala jooksul arvates saamise päevast
(ASS § 13).

b). Maksujäuetus.

Kui sissenõudmisel võlgurite juures
ilmuvad kadudes ettenähtud maksujäue-
tuse tunnused s. o. ilmnel tema varanduse
piisamatus võlgade täiel määral kat-
mises, siis võib sissenõudja ametnik ASS

§ 67 põhjal algatada Järvilkohtu pidamise korras maksujäetuse menetlus, eritades ringkonnakohtule, kelle tegevuspiirkonnas asub ettevõtte, elab selle omaaeg või isik, kes ei suuda oma kohustusi täita, vastava avaldise. Konkursimenetluse korras taotakse riigi ja omavalitsuste maksuvõlad esäigustatud jäyekorras.

c) Siisnõudmise kulud.

Lisaks siisnõudmistöötingute juures tekkinud otsustele kuludele, näit. arjitud-
jate-, hoivitud jne, mis kaetakse olte võlg-
hike varast, on siisnõudmist teostavaile
andluste oma ulalpidamise kulude kattens
äigus võtta lisaraha.

Lisaraha võetakse 5% siisnõud-
vast võla summast, kusjuures lisaraha
summad inimardatakse ülespoole turve-
tesse markadesse. Lisaraha taotluse kohus-
tus võlgnikul tekib võla siisnõudmisteks

kirjaliku korraldise tegevuse järel. Laekunud lisarahast kantakse liunades 50% ning valdades 75% maksuvõla sissenõudmist teostava ametise arvele ja ülejääkud 50% liunades ja 25% valdades ametise arvele, kes teostab sissenõudmise järelvalvet s.o. sissenõudmiseks korraldise teherd ametise arvele. Kui võla sissenõudmist teostab oma ametivõle kaardel sama ametis, kes teinud sissenõudmiseks korraldise, siis kantakse lisaraha täies summas selle ametise tuludesse.¹³

d). Sissenõudmise lõpetamine.

Sissenõudemenetlus lõpeb: 1/ kui kõik sissenõudetoimingud on läbi; 2/ sissenõudja ametise korraldusel; 3/ võlgurite avaldusel, kui ta onitab täendi võla ja kulude tasumise üle

Ex bibl. univ. Tart.

¹³ Vt. Avalikkude maksu- ja maksutrahvi võlgade sissenõudmisel võetava lisaraha reegluse §§ 1-4, RT 1937, 52, 465.

ja 4) kohte otsusel.

Sissenõude menetluse lõpetamise korral võlgurite avaldusel pärast võla ja kulude tänamist, sissenõudja ametise korraldusel või kohte otsusel, sissenõudev ametnik vabastab ka üleskirjutatud vara viiritamata arestist kui ka avalikest müügist (Ass § 39).

Lõpetanud kõik sissenõudemenetluse toimingud ning teinud sissenõudmise toimikuisse vastava märkuse, sissenõudev ametnik tagastab sissenõude korraldise koos toimikuga sissenõudnutele korraldise teinud ametisele. Rahahemmade saamise kohta on sissenõudev ametnik kohustatud nõudelehel märkima kuue ja miisuguse kvütingi vastu raha makstud. Ametis saades tagasi nõudelehe, on kohustatud siie keegi jooknel kontrollima, kas maksumärg on õieti täidetud ja raha täielikult saadud (Ass § 14).

III osa.

1. Õiguskaitse.

Õigusrügi põhimõte üldab paratamatult õiguskaitse olemust. Seal kus haldusorganid peavad käituma legaliteedi printsiibil, peab alati esinema võimalus kontrollida, kas haldusorganid teotavad seaduspäraselt s.o. kas haldusaktid ja -teimingud on kooskõlas kehtivate õiguskorraldega.

Omavalitsuste maksuvõlgade administratiiv korras sissenõudmise puhul mõtlemine õiguskaitse all kodanike õigust pöörduda kohtu poole, et kontrollida sissenõudva ametnike tegevuse seaduspärasust.

ASS § 15 esimene lõige näeb ette, et

kaebused sissenõudva ametuikute tegevuse kohta eritatakse administratiivkohtu korras jaoskonnakohtu uikute, kelle piirkonnas toimetakse sissenõudmist. Kaevata võib kahe nädala jooksul kaevatava toimingu päevast.

Kaevata on põhjust juhtudel, kui sissenõudmise teostamisel sissenõudva ametuikute on oma võimupiirist üle astunud või täitmise korda rikkunud. Praksisel esineb aga sageli juhtumeid, kus kaevatakse sissenõudva ametuikute peale õigusvastase maksustamise korral. Need, nagu juba eelpool tähendatud, ei kuulu, administratiivkorras maksvõlga sissenõudes, sissenõudva ametuikute võimkonda otsustamine, kas võlatunnus mida nõutakse, on vastava maksuameti poolt õieti ja häduspäraselt määratud ja isik kelle käest maksvõlga nõutakse nende eest vastutav. Need kehtimused kuuluvad lahendamisele, ka kohtu korras, maksuameti tege-

kelle korraldusel maksuvõlga sissenõutakse¹⁴.
 Samuti esineb praktises ka juhtumeid, et
 sissenõudva ametniku tegevuse kohta esita-
 vad administratiivkohtu korras kaebusi
 kolmandad isikud nende, maksuvõlguide
 käes oleva, vara arestinise korral. Kaevata-
 aga sissenõudva ametniku tegevuse peale va-
 randuse üleskirjutamisel võib administratiiv-
 kohtu korras kui sissenõudva ametnik on rik-
 kunud sellekohaseid eskirju, näit. kui ta
 on üleskirjitanud säärast varanduse, mis
 ASS-i või selle järele TKS põhjal üldise
 arestinisele ei kuulu. Kui aga sissenõudva
 ametnik võlguide maksuvõlgade kattereks on
 üles kirjitanud kolmanda isiku varanduse,
 siis tuleb sel isikul selle varanduse aresti-
 alt vabastamist nõuda TKS § 1092 põhjal tsiviil-
 aga mitte administratiivkohtu korras.¹⁵ Üldiselt

¹⁴ Vt. Riigikohtu adm. t. 194/I-27 ja 8/32

¹⁵ Vt. Riigikohtu adm. t. 694/I-26 ja 233/I-27.

kui avalikõigustlike aktiga rikutakse ko-
 dauku varalisi õigusi, siis hilmaspidades,
 et tsiviil- ja administratiivkohtu vahel-
 korras kehtib separatsioonipõhimõte,
 tuleb isikul, kelle varalisi õigusi haldus-
 aktiga rikutud, pöörduda administratiiv-
 kohtu poole ja nõuda vastava akti tühi-
 tanust ning alles siis, kui see on sündinud,
 pöörduda tsiviilkohtu poole kahjustuse
 hüvitlega.

Kaebuse esitamise sissenõudra amet-
 like tegevuse kohta üldreeglina ei sus-
 pendeeri sissenõude korraldise täitmisest.
 Sündsissenõudmisest võib panna seisma
 ainult maksu määratud ametis või
 jaooskonnakohtuile, kui vastavas erises
 maksuseaduses ei ole nähtud ette teis-
 korda (A.S.S § 15 teine lõige).

Õiguskaitse mõiste alla maksuvõlgade
 sissenõudmisel võime arvata ka kaebusi sisse-

hõidva ametuiku tegevuse üle ametast me-
 lises korras ja veel jühtumised, mil maksu-
 võlgade palub, sissenõudamiseks korraldise
 teinud asutist (s. o. tavaliselt maksuametist),
 parandada maksustamismenetluses jühtu-
 nud ebaõigusi või vigu maksustamisotsu-
 se ümberstruktuurile võtuse ja sissenõu-
 de korraldise aramuntamise teel.¹⁶ Omavalit-
 suste maksuvõlgade sissenõudamise praktises
 esineb õige sageli jühtumised, mil maksu-
 võlglaste, lasknud müüdamisena kõik või-
 malused õiguskaitse teostamiseks tavalises
 vaide- ja kaebemenetluse korras, algatab
 ümberstruktuuri menetluse.

¹⁶ vt. J. Vaabel, Eesti Riigimaksuandusõiguse põhi-
 probleemid, lk. 65.

Kasutatud kirjandus:

- J. Vaabel, Sissejuhatus Finantsõigusteadusse;
J. Vaabel, Eesti Riigi-Maansundusõiguse Poliitiline probleem;
A. T. Klimann, Haldusprotsess;
J. Grinthal, Tsiviilprotsess (loengud).
A. T. Klimann, Haldusõigus (loengud).